

Hoe spendeer je jouw (eerste) loon?

Handleiding workshop medewerkers met ondersteuningsnood

Inhoudsopgave

1.	Inleiding tot deze handleiding.....	3
2.	Leerdoelen.....	3
3.	Benodigdheden	3
4.	Metten van de impact	Error! Bookmark not defined.
5.	Overzicht van deze sessie.....	4
6.	Aan de slag: de volledige handleiding	Error! Bookmark not defined.
	Slide 1: Openingsslide.....	Error! Bookmark not defined.
	(Slide 2: Terugblik vorige sessie).....	Error! Bookmark not defined.
	(Slide 3: Kennismaking)	Error! Bookmark not defined.
	(Slide 4: Overzicht sessies).....	Error! Bookmark not defined.
	(Slide 5: Afspraken).....	Error! Bookmark not defined.
	(Slide 6: Vragenlijst voor of aan het begin van de sessie)	Error! Bookmark not defined.
	Slide 7: Ijsbreker - Wat ga je doen met jouw (eerste) loon?.....	Error! Bookmark not defined.
	Slide 8: Inkomsten	5
	Slide 9: Vaste inkomsten	5
	Slide 10: Extra inkomsten	5
	Slide 11: Wat doe jij met extra inkomsten?	Error! Bookmark not defined.
	Slide 12: Belangrijk: vakantiegeld als arbeider.....	Error! Bookmark not defined.
	Slide 13+14: Voorbeeld: vakantiegeld als arbeider	Error! Bookmark not defined.
	Slide 15: Kosten	Error! Bookmark not defined.
	Slide 16: Vaste maandelijkse kosten	Error! Bookmark not defined.
	Slide 17: Herhalende en/of dure kosten	Error! Bookmark not defined.
	Slide 18: Wisselende kosten	Error! Bookmark not defined.
	Slide 19: Oefening categorieën kosten.....	Error! Bookmark not defined.
	Slide 20: Voorbeeld Rik.....	Error! Bookmark not defined.
	Slide 21: Tip: sparen voor (on)verwachte kosten.....	Error! Bookmark not defined.
	Slide 22: Voorbeeld: verjaardag	Error! Bookmark not defined.
	Slide 23: Voorbeeld: boete	Error! Bookmark not defined.
	Slide 24: Hoe kies je waarvoor je eerst je geld gebruikt?.....	Error! Bookmark not defined.
	Slide 25: Kosten die moeten.....	Error! Bookmark not defined.
	Slide 26: TIP – besparen op kosten die moeten*	Error! Bookmark not defined.
	Slide 27: Kosten die mogen	Error! Bookmark not defined.

Slide 28: Oefening moeten en mogen*	Error! Bookmark not defined.
Slide 29: Voorbeeld snacks*	Error! Bookmark not defined.
Slide 30: Zelf bereken*	Error! Bookmark not defined.
Slide 31: Hoe weet je hoeveel je kan uitgeven aan kosten die mogen? ...	Error! Bookmark not defined.
Slide 32: Waar kan je naartoe voor hulp? – Interne diensten*	Error! Bookmark not defined.
Slide 33 + 34: Waar kan je naartoe voor hulp? – CAW*	Error! Bookmark not defined.
Slide 35: Waar kan je naartoe voor hulp? – OCMW / Sociaal Huis*	Error! Bookmark not defined.
Slide 36: Budgetbegeleiding*	Error! Bookmark not defined.
Slide 37: Budgetbeheer*	Error! Bookmark not defined.
Slide 38: Schuldbemiddeling*	Error! Bookmark not defined.
Slide 39: Vragenronde	Error! Bookmark not defined.
Slide 40: vragenlijst na of aan het einde van de sessie	Error! Bookmark not defined.
7. Bijlagen	6

Colofon

© Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn (CEBUD), Thomas More 2024

Deze lesgevershandleiding is een uitgave van het Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn (CEBUD) van Thomas More. Gelieve steeds volgende tekst op te nemen in de beginslide van jouw sessie:

Dit materiaal werd ontwikkeld door het Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn (CEBUD) van Thomas More. Meer info: <https://thomasmore.be/nl/expertisecentrum-budget-en-financieel-welzijn>

Niets uit deze handleiding en bijhorende PowerPoint mag zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van het Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn (CEBUD) buiten jouw organisatie verspreid worden of gebruikt worden voor andere doeleinden dan het organiseren en geven van deze sessie aan jouw medewerkers of als je een dienstverlener bent: aan de medewerkers van een bedrijf dat klant is bij jou.

Bij de samenstelling van deze uitgave is uiterste zorgvuldigheid nagestreefd. Desondanks kan Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn (CEBUD) voor eventuele (druk)fouten en/of onvolledigheden geen aansprakelijkheid aanvaarden

1. Inleiding tot deze handleiding

Deze handleiding is bestemd voor lesgevers die de sessie 'Hoe spendeer je jouw (eerste) loon?' willen geven aan hun medewerkers in een maatwerkbedrijf. Je vindt hier al het materiaal dat je nodig hebt om deze sessie uit te voeren. Naast de PowerPoint die je apart ontving, vind je achtergrondinformatie, vraagsuggesties en oefenmateriaal.

De sessie 'Hoe spendeer je jouw (eerste) loon?' behandelt hoe personen hun (eerste) loon kunnen spenderen en biedt hiervoor verschillende thema's en oefeningen. Hierdoor is deze ook ideaal als onderdeel van een onboardingstraject voor nieuwe medewerkers. Deze handleiding kan gebruikt worden om een sessie van ongeveer twee uur te organiseren. Er is ook materiaal voor extra uitbreiding of verdieping (aangegeven met * en in **kleur**) waardoor de totale duur van een sessie ongeveer drie uur bedraagt.

Deze sessie maakt deel uit van een vierdelig vormingstraject 'Slim(mer) met geld'. Indien je het volledige traject aanbiedt aan eenzelfde groep deelnemers, raden we onderstaande volgorde aan:

1. Hoe spendeer je jouw (eerste) loon?
2. Hoe krijg je meer inzicht in je budget?
3. Hoe kan je besparen om meer geld over te houden?
4. Hoe weersta je verleidingen en verlies je minder geld?

2. Leerdoelen

Na deze sessie weten de deelnemers:

- welke inkomsten en kosten er bestaan en welke zijzelf ontvangen;
- welke verschillende soorten kosten er zijn: maandelijkse, herhalende en/of dure, en afwisselende kosten;
- waarvoor vakantiegeld als arbeider bedoeld is en hoe ze dit kunnen besteden;
- waarom het belangrijk is om te sparen voor (on)verwachte kosten en welke risico's er zijn als ze niet sparen voor deze kosten;
- wat het verschil is tussen kosten die moeten en mogen, **hoe ze dit voor hun eigen uitgaven kunnen analyseren* en hoe ze hierop kunnen besparen***;
- welke kosten ze zeker moeten betalen als ze een beperkt budget hebben;
- hoe ze kunnen berekenen hoeveel geld ze over hebben om vrij te spenderen;
- **waar ze terecht kunnen voor verschillende soorten budget- en schuldhulpverlening***

3. Benodigdheden

- PowerPointpresentatie: 'Hoe spendeer je jouw (eerste) loon?'
- Projector
- Bord (of twee A1/2 bladen)
- Drie verschillende kleuren krijt / (bord)stift
- Bordmagneten of plakband
- Twee verschillende kleuren (markeer)stift voor elke deelnemer
- Schema inkomsten voor elke deelnemer (zie bijlage a)
- Schema kosten voor elke deelnemer (zie bijlage b)
- Overzicht foto's kosten per categorie (zie bijlage c)
- Foto's van verschillende kosten (zie bijlage d)

Overzicht van deze sessie

Vorbereiding:

- Zorg dat de deelnemers tijdig uitgenodigd zijn en stuur kort voor de sessie nog een herinnering.
- Zorg dat je voldoende versies hebt van alle benodigdheden (zie hierboven).
- Pas in de vragenlijsten die je nodig hebt voor deze sessie de naam van je organisatie aan.
- Pas de PowerPoint slides vooraf aan voor je eigen organisatie:
 - o Sommige slides (staan tussen haakjes) zijn niet altijd relevant en kunnen verborgen worden, afhankelijk van wat je organisatie aan de medewerkers aanbiedt.
 - o Sommige slides zijn enkel van toepassing voor een langere sessie (aangeduid in groen met een asterisk), als je een kortere sessie geeft kan je deze best vooraf verbergen.
 - o Indien gewenst kan je ook het logo van je eigen organisatie toevoegen aan de PowerPoint.

Onderwerp	Slide
Inleiding, (kennismaking), (afspraken) (en vragenlijst)	1, (2), (3), (4), (5), (6)
Ijsbreker	7
Soorten inkomsten	8, 9, 10, 11
Vakantiegeld als arbeider	12, 13, 14
Soorten kosten	15, 16, 17, 18, 19
Sparen voor (on)verwachte kosten + voorbeelden	20, 21, 22, 23
Keuzes maken: moeten versus mogen	25, 26*, 27, 28*
Vele kleintjes maken een groot bedrag*	29*, 30*
Berekenen van vrij te spenderen budget	31
Alles over budget- en schuldhulpverlening*	32*, 33*, 34*, 35*, 36*, 37*, 38*
Slot: vragenronde en vragenlijst	39, 40

Slide 8: Inkomsten

Neem het bord (of A1-blad) en krijt/stift en vraag aan de deelnemers welke inkomsten zij allemaal krijgen en kennen. Schrijf alle antwoorden op het bord of laat de deelnemers hun antwoorden opschrijven. Wanneer er geen nieuwe antwoorden meer komen, overloop je alle antwoorden en bespreek met welke frequentie ze deze krijgen. Schrijf bij elk antwoord in ^{superscript} de frequentie: M (maandelijks), J (jaarlijks) of A (anders), bijvoorbeeld: loon^M. De antwoorden met frequentie erbij vind je in het schema inkomsten.

Suggestie:

Voordat we gaan kijken waarvoor je jouw loon kan gebruiken, gaan we eerst eens nadenken welke inkomsten jullie allemaal krijgen naast loon. Welke krijgen of kennen jullie nog? (Schrijf je antwoord maar op het bord). Staan alle inkomsten die jullie kennen op het bord? Dan gaan we alle antwoorden overlopen. Hoe vaak krijg je deze inkomsten? [noteer in superscript de frequentie].

Naast frequentie, kunnen we deze inkomsten ook onderverdelen in twee categorieën, die van de vaste en extra inkomsten.

Slide 9: Vaste inkomsten

Licht met behulp van de slide toe wat er verstaan wordt onder vaste inkomsten. Vraag vervolgens aan de groep welke inkomsten op het bord hieraan voldoen. Neem een gekleurde krijt/stift en omcirkel alle vaste inkomsten die genoemd worden. De juiste antwoorden vind je op het schema van inkomsten.

Suggestie:

Vaste inkomsten gaan over geld dat je elke maand krijgt en waarvan het bedrag elke maand ongeveer hetzelfde is. Je weet dus ongeveer hoeveel je zal krijgen en wanneer. Welke van de inkomsten op het bord denken jullie dat vaste inkomsten zijn? [omcirkel deze in eenzelfde kleur]

Indien er geen reactie komt vanuit de groep, toon je de foto's op de dia als hulpmiddel.

Slide 10: Extra inkomsten

Licht met behulp van de slide toe wat er verstaan wordt onder extra inkomsten. Vraag vervolgens aan de groep welke inkomsten op het bord hieraan voldoen. Neem een ander gekleurde krijt/stift en omcirkel alle extra inkomsten die genoemd worden. De juiste antwoorden vind je op het schema van inkomsten.

Suggestie:

Extra inkomsten gaan over geld dat je niet elke maand krijgt en waarvan het bedrag telkens kan verschillen. Je weet dus niet zeker hoeveel je zal krijgen en ook niet altijd of en wanneer je dit krijgt. Welke van de inkomsten op het bord denken jullie dat extra inkomsten zijn? [omcirkel deze in een andere eenzelfde kleur]

Indien er geen reactie komt vanuit de groep, toon je de foto's op de dia als hulpmiddel.

plannen of een uitstapje te maken.

4. Bijlagen

a) Vragenlijst 'Traject'

Informatie en toestemming

Bedankt om deze vragenlijst in te vullen. Deze bevraging wordt uitgevoerd en verwerkt door het Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn, een onderzoeksgroep van de Thomas More hogeschool. Alvorens de vragenlijst te starten, zetten we kort alle informatie op een rijtje.

NAAM BEDRIJF wil jouw financieel welzijn ondersteunen. Omdat we nog niet weten hoe we dat best doen willen we je graag enkele vragen voorleggen. Deze gaan over hoe je zelf omgaat met geld.

Als je ons wil helpen door deze vragen in te vullen, kan je onderaan je deelname bevestigen. Je neemt vrijwillig deel aan deze bevraging. Je mag op elk moment het invullen stopzetten. Je kan ook vragen onbeantwoord laten.

De resultaten behandelen we vertrouwelijk zoals bepaald in de "wet betreffende bescherming van persoonsgegevens" (GDPR). De privacyverklaring van Thomas More kan je steeds bij ons opvragen.

Als je vragen hebt over dit project (nu, tijdens of na de bevraging), dan kan je contact opnemen met de projectleider:

Nele Peeters

Onderzoeker Expertisecentrum voor Budget en Financieel Welzijn
Thomas More

Tel: 014 74 07 26

Email: nele.peeters@thomasmore.be

☐ [zet een kruisje als je akkoord gaat] Ik bevestig dat ik bovenstaande informatie heb gelezen en begrepen. Ik ga akkoord met het informatie- en toestemmingsformulier. Ik heb de mogelijkheid gekregen om vragen te stellen en stem toe om deel te nemen

Om later nog te weten welke vragenlijst van jou was, gebruiken we een speciale code.

Vul hieronder de eerste letter(s) van de **voornaam** en de eerste letter(s) van de **achternaam** van je **moeder** in. (bijvoorbeeld: An Peeters => AP; Ann Van den Brande => AVDB)

--	--	--	--

2. Wat is je geboortemaand

Wat is je geboortejahr?

--	--

--	--	--	--

Jij en geldzaken

3. Als je kijkt naar het **totale inkomen van je gezin**, wat past dan het meest? We hebben ...
- ☐ heel veel moeite om rond te komen
 - ☐ moeite om rond te komen
 - ☐ net genoeg om rond te komen
 - ☐ voldoende om rond te komen en houden soms nog iets over
 - ☐ ruim voldoende om rond te komen en houden genoeg geld over
4. **Spaar** jij (of je gezin)?
- ☐ Ik spaar elke maand een vast bedrag
 - ☐ Ik spaar elke maand maar het bedrag verschilt
 - ☐ Ik probeer geld te sparen, maar dat lukt me niet elke maand
 - ☐ Ik kan alleen sparen als ik iets van extra geld krijg
 - ☐ Ik spaar niet
 - ☐ Anders, namelijk: _____
5. Kruis aan : **Hoe is het bij jou?**

Totaal niet Niet Een beetje Wel Helemaal

Ik weet welke inkomsten en kosten er zijn	☐	☐	☐	☐	☐
Ik weet waarvoor vakantiegeld als arbeider bedoeld is en hoe ik dit kan besteden	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ken het verschil tussen mijn kosten die moeten en mijn uitgaven die mogen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik weet welke kosten ik zeker moet betalen als ik een beperkt budget heb	☐	☐	☐	☐	☐
Ik weet waarom het belangrijk is om te sparen voor (on)verwachte kosten	☐	☐	☐	☐	☐
Ik weet waar ik naartoe kan voor hulp met mijn budget	☐	☐	☐	☐	☐

	Totaal niet	Niet	Een beetje	Wel	Helemaal
Ik kan alle papieren en facturen begrijpen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik weet hoe ik mijn papieren op orde kan krijgen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik weet hoe ik zicht kan krijgen op al mijn kosten	☐	☐	☐	☐	☐
Als ik een overzicht heb van alle kosten, dan kan ik een jaaroverzicht maken	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kan beoordelen of deals en kortingen echt voordelig zijn	☐	☐	☐	☐	☐
Ik weet hoe ik verleidingen en impulsaankopen kan vermijden	☐	☐	☐	☐	☐
Ik weet hoe ik mijn goede voornemens kan volhouden	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kan oplichting goed herkennen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik weet wat ik moet doen met verdachte berichten (mails, sms-en, brieven)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik weet waar ik terecht kan als er plots geld van mijn rekening verdwijnt	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb ideeën over op wat ik kan besparen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ken de goedkoopste supermarkt voor het soort producten dat ik koop	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kan de eenheidsprijs (prijs per kg/l) aflezen op een prijsetiket	☐	☐	☐	☐	☐
Ik weet op welke website ik een goedkoper telecom abonnement kan zoeken	☐	☐	☐	☐	☐
Als ik iets betaal staat er genoeg op mijn rekening	☐	☐	☐	☐	☐
Ik weet waar mijn geld naartoe gaat.	☐	☐	☐	☐	☐
Als ik extra geld krijg (vakantiegeld; cadeau, ...) geef ik het uit in plaats van het te sparen.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik gebruik manieren om zoveel mogelijk te sparen bijvoorbeeld door mijn geld ergens vast te zetten,	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zorg ervoor dat ik wat geld heb opzij staan voor noodgevallen.	☐	☐	☐	☐	☐

	Totaal niet	Niet	Een beetje	Wel	Helemaal
Ik betaal mijn rekeningen op tijd	☐	☐	☐	☐	☐
Ik weet hoeveel geld er op mijn rekening(en) staat	☐	☐	☐	☐	☐
Ik maak een overzicht van mijn uitgaven	☐	☐	☐	☐	☐
Ik stel financiële doelen voor mezelf (bv. bedrag van x euro sparen tegen de vakantie)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik weet hoeveel schulden ik heb	☐	☐	☐	☐	☐
Ik maak me zorgen over geld.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb het gevoel dat ik mijn geldzaken onder controle heb	☐	☐	☐	☐	☐
Ik weet waar ik terecht kan als ik geldproblemen heb	☐	☐	☐	☐	☐
Voordat ik iets koop, denk ik goed na of ik het wel kan betalen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben tevreden met mijn geldzaken	☐	☐	☐	☐	☐

Heel erg bedankt om deze vragenlijst in te vullen!

Informatie en toestemming

Bedankt om deze vragenlijst in te vullen. Deze bevraging wordt uitgevoerd en verwerkt door het Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn, een onderzoeksgroep van de Thomas More hogeschool. Alvorens de vragenlijst te starten, zetten we kort alle informatie op een rijtje.

NAAM BEDRIJF wil jouw financieel welzijn ondersteunen. Omdat we nog niet weten hoe we dat best doen willen we je graag enkele vragen voorleggen. Deze gaan over hoe je zelf omgaat met geld.

Als je ons wil helpen door deze vragen in te vullen, kan je onderaan je deelname bevestigen. Je neemt vrijwillig deel aan deze bevraging. Je mag op elk moment het invullen stopzetten. Je kan ook vragen onbeantwoord laten.

De resultaten behandelen we vertrouwelijk zoals bepaald in de “wet betreffende bescherming van persoonsgegevens” (GDPR). De privacyverklaring van Thomas More kan je steeds bij ons opvragen.

Als je vragen hebt over dit project (nu, tijdens of na de bevraging), dan kan je contact opnemen met de projectleider:

Nele Peeters

Onderzoeker Expertisecentrum voor Budget en Financieel Welzijn
Thomas More

Tel: 014 74 07 26

Email: nele.peeters@thomasmore.be

☐ [zet een kruisje als je akkoord gaat] Ik bevestig dat ik bovenstaande informatie heb gelezen en begrepen. Ik ga akkoord met het informatie- en toestemmingsformulier. Ik heb de mogelijkheid gekregen om vragen te stellen en stem toe om deel te nemen

1. Om later nog te weten welke vragenlijst van jou was, gebruiken we een speciale code.

Vul hieronder **de eerste letter(s) van de voornaam** en **de eerste letter(s) van de achternaam van je moeder** in. (bijvoorbeeld: An Peeters => AP; Ann Van den Brande => AVDB)

--	--	--	--

2. Wat is je geboortemaand

--	--

Wat is je geboortejaar?

--	--	--	--

3. Wat is je hoogst behaalde **diploma**?

- ☐ Geen diploma
- ☐ Lager onderwijs
- ☐ Lager secundair onderwijs | eerste of tweede graad secundair onderwijs of middelbaar
- ☐ Hoger secundair onderwijs | derde of vierde graad secundair onderwijs of middelbaar
- ☐ Hoger onderwijs (hogeschool of universitair)
- ☐ Ander diploma, namelijk: _____

4. In welk **jaar** ben je begonnen bij **jouw bedrijf** (ongeveer)?

5. Hoe goed is je kennis van het **Nederlands**?

- ☐ Moedertaal
- ☐ Zeer goed
- ☐ Goed
- ☐ Eerder beperkt
- ☐ Ik ken eigenlijk geen Nederlands

Wat vond je van deze sessie 'Hoe spendeer je jouw (eerste) loon'?

6. Kruis aan wat je ervan vond:

					
Ik vond de inhoud nuttig en zinvol	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb iets bijgeleerd wat ik nog niet eerder wist	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vond de uitleg begrijpbaar en duidelijk	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vond de uitleg en inhoud voldoende uitgebreid	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kan hier iets mee doen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vond dat er voldoende ruimte was voor vragen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou anderen aanraden om deze sessie te volgen	☐	☐	☐	☐	☐
Ik weet nu beter welke inkomsten en kosten er zijn	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ken nu beter het verschil tussen mijn kosten die moeten en mijn uitgaven die mogen	☐	☐	☐	☐	☐

Heel erg bedankt om deze vragenlijst in te vullen!